

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**ЕКОНОМІКА СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
робоча програма навчальної дисципліни**

Галузь знань **07 Управління та адміністрування**
Спеціальність **076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**

Статус дисципліни

обов'язкова

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

Завідувач кафедри державного управління,
публічного адміністрування
та економічної політики

Наталія
ГАВКАЛОВА

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри Державного управління, публічного адміністрування та економічної політики

Протокол № 2 від 1.09.2022 р.

Розробники:

Мащенко М. А., д.е.н., доцент

Литвиненко А.В., к.е.н., доцент

Пономаренко О.О., к.е.н., доцент

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

В сучасних умовах господарювання розуміння та аналіз тенденцій загальноцивілізаційного розвитку, теоретичне осмислення трансформаційних перетворень динамічного світу можливо лише за умови пізнання фундаментальних основ функціонування і розвитку економіки на всіх рівнях – галузевому, регіональному, національному. Дисципліна «Економіка суб'єктів підприємницької діяльності» є важливою у процесі підготовки фахівців підприємницької направленості за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та розрахована на комплексне вивчення, а саме: вивчення теоретичного матеріалу навчальної дисципліни на лекціях, відпрацювання теоретичних питань на практичних та семінарських заняттях, а також самостійна робота студентів з економічною літературою, нормативно-правовими актами.

Питання, які розглядаються у дисципліні «Економіка суб'єктів підприємницької діяльності», мають важливе значення для майбутнього фахівця, оскільки дозволяють отримати надійну фундаментальну основу знань механізму функціонування економіки на всіх рівнях господарювання, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою; дістати вмінь та навичок з моделювання поведінки всіх суб'єктів ринкової економіки, апробованих економічною практикою; отримати певні компетентності для формування успішної бізнес-поведінки.

Об'єктом навчальної дисципліни є аналіз явищ, які мають місце в економічних процесах. Предметом навчальної дисципліни є основні процеси розвитку економічного життя суспільства та кожної людини в ньому.

Мета навчальної дисципліни:

формування у студентів системи теоретичних знань понятійно-категоріального апарату економічної теорії для створення контенту на економічну та бізнес-тематику, аналізу питань економічного розвитку, поглибленого аналізу та об'єктивного донесення до широкої громадськості інформації щодо основних тенденцій соціально-економічного розвитку суспільства.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Соціальна та економічна історія України	Дисципліни соціально-гуманітарного спрямування
Вступ до фаху	Дисципліни професійного спрямування
Основи підприємництва	

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
ЗК2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях СК2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур	РН2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

<p>ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел</p> <p>СК5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності</p>	<p>РН5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях</p> <p>ЗК10. Здатність діяти відповідально та свідомо</p> <p>СК1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності</p> <p>СК9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур</p>	<p>РН11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.</p>
<p>ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість</p> <p>СК2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур</p>	<p>РН12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.</p>
<p>ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість</p> <p>СК7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур</p>	<p>РН17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.</p>

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Економічні засади функціонування підприємства

Тема 1. Предмет і метод дисципліни «Економіка суб'єктів підприємницької діяльності».

1.1. Визначення економіки. Основні економічні поняття та економічні категорії. Економічні закони: сутність, об'єктивний характер, механізми дії і використання. Основні проблеми економіки. Економічні суб'єкти: домогосподарства, бізнес, держава.

1.2. Методи економіки суб'єктів підприємницької діяльності. Позитивна та нормативна економіка. Загальні та специфічні методи дослідження. Функції економіки суб'єктів підприємницької діяльності.

1.3. Економічні потреби та інтереси. Обмеженість ресурсів та безмежність потреб. Економічні потреби, їх сутність та класифікація. Закон зростання потреб. Економічні інтереси та їх види. Діалектика взаємозв'язку інтересів і потреб. Проблема вибору та мета економічної діяльності.

Тема 2. Підприємство в сучасній економічній системі.

2.1. Підприємство і підприємництво. Види та функції підприємства. Підприємницький дохід. Сукупний, середній та граничний продукт. Виробництво та фактори виробництва. Сутність та структура факторів виробництва. Сукупний, середній та граничний продукт.

2.2. Виробнича функція: сутність, параметри, види. Поняття виробничої функції. Властивості виробничої функції. Види виробничих функцій. Екстенсивне та інтенсивне виробництво. Короткостроковий та довгостроковий періоди у діяльності підприємства. Виробництво з одним та двома змінними факторами виробництва. Особливості виробничої функції у короткостроковому періоді. Закон спадної граничної продуктивності (віддачі) змінного фактора виробництва.

2.3. Ізокванта та ізокоста: суть, графічне та алгебраїчне зображення. Ізокванта. Карта ізоквант. Зона технологічного заміщення. Гранична норма технологічного заміщення. Ізокоста: сутність, графічне та алгебраїчне зображення. Оптимум товаровиробника та його графічна інтерпретація.

2.4. Ефект масштабу та його вплив на визначення оптимального розміру підприємства. Виробництво у довгостроковому періоді. Поняття ефекту масштабу. Постійна, зростаюча та спадна віддача від масштабу. Крива «Шлях розвитку». Концепція мінімально ефективного розміру підприємства. Вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску.

Тема 3. Витрати у бізнесі

3.1. Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат. Витрати, їх сутність та структура. Загальна характеристика витрат та їх класифікація. Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат виробництва. Поняття альтернативних витрат. Зовнішні (бухгалтерські) та внутрішні витрати. Витрати, видатки, виплати, собівартість – важливість виокремлення, їх взаємозв'язок.

3.2. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Постійні, змінні, загальні витрати, їх графічне зображення. Умовно-змінні та умовно-постійні витрати. Середні витрати: сутність, формули, графічне зображення. Граничні витрати. Граничні доходи. Гранична продуктивність. Правило максимізації прибутку. Рівновага фірми у короткостроковому періоді. Максимізаційно-мінімізаційні цілі фірми. Догранична, гранична та позагранична фірма. Догранична фірма з нормальним та надприбутком.

3.3. Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Ефект масштабу. Пропозиція галузі. Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Криві довгострокових витрат. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства. Ефект масштабу виробництва: сутність, типи, практичне значення. Пропозиція галузі. Крива пропозиції галузі з постійними та зростаючими витратами.

Тема 4. Персонал підприємства, його продуктивність

4.1. Персонал підприємства, його склад. Структура персоналу підприємства, чинники, що впливають на неї. Розрахунок чисельності працюючих на підприємстві. Управління персоналом підприємства.

4.2. Продуктивність праці, показники і методи її вимірювання. Планування росту продуктивності праці. Організація і нормування праці на підприємстві.

4.3. Мотивація як процес симулювання працівників, її моделі і методи. Поняття, види і шляхи росту заробітної плати. Тарифна система, її елементи. Форми і системи оплати праці. Формування фонду оплати праці на підприємстві.

Тема 5. Капітал підприємства

5.1. Сутність та види капіталу підприємства. Поняття, класифікація і структура основних фондів підприємства. Облік і оцінка основних фондів. Види та показники зношування основних фондів. Ремонт основних фондів, види ремонту. Амортизація основних фондів. Напрямки відтворення основних фондів.

5.2. Показники ефективності відтворення і використання основних фондів. Поняття, матеріальний склад і структура оборотних фондів підприємства. Показники використання та нормування витрат матеріальних ресурсів.

5.3. Оборотні кошти підприємства: поняття, класифікація і структура. Розрахунок нормативів оборотних коштів. Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства. Шляхи покращення використання оборотних коштів підприємства. Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства, їх характеристика.

Тема 6. Ринкові структури ведення бізнесу

6.1. Поняття досконалої конкуренції. Ринковий попит на продукцію конкурентної фірми. Ознаки й умови існування ринку досконалої конкуренції. Види конкуренції. Ринковий попит на продукцію фірми, яка діє в умовах досконалої конкуренції. Графічне зображення попиту конкурентної фірми, середнього, граничного і сукупного доходу. Визначення поведінки фірми в короткостроковому періоді. Правило максимізації прибутку і мінімізації збитків: два способи визначення.

6.2. Характерні риси ринку чистої монополії. Види монополій. Характерні риси та особливості існування ринку чистої монополії. Бар'єри для вступу в галузь: економічні, адміністративні та правові. Основні види монополій. Вибір монополістом ціни й обсягу виробництва. Правила максимізації прибутку і мінімізації збитків. Пропозиція монополіста і особливості її формування. Стратегії монополістичного ціноутворення. Цінова дискримінація: поняття, умови та види. Джерела та показники монопольної влади. Обмеження монопольної влади. Необхідність державного регулювання монополії. Рівновага фірми монополіста в довгостроковому періоді. Антимонопольна політика. Антимонопольне законодавство України.

6.3. Олігополістичний ринок: його ознаки та особливості. Види олігополій. Теорія класичної дуополії. Основні ознаки олігополістичного ринку. Некооперативна і кооперативна поведінка олігополістів. Лідерство в цінах. Цінова конкуренція. Модель дуополії Курно: договірна й конкурентна рівновага. Цінові війни. Олігополія з погляду теорії ігор. «Дилема ув'язнених» – приклад некооперативної гри з ненульовою сумою.

6.4. Ринок монополістичної конкуренції, його характеристики. Поняття диференціації продукту. Модель ринку монополістичної конкуренції, її характеристика. Поведінка фірм на ринку монополістичної конкуренції. Диференціація виробів: форми, позитивні наслідки та загрози. Ефективність монополістичної конкуренції. Надлишкові потужності. Крива попиту фірми, яка діє на ринку монополістичної конкуренції. Динаміка прибутковості фірми в короткостроковому і довгостроковому періодах. Визначення ціни та оптимального обсягу виробництва. Умови досягнення і підтримки беззбитковості у довгостроковому періоді.

Змістовий модуль 2. Інструменти управління розвитком підприємств

Тема 7. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

7.1. Дохід і прибуток підприємства, схеми їх формування та розподілу. Прибутковість діяльності підприємств, показники, що її характеризують. Суть та оцінка загального фінансово-економічного стану підприємства.

7.2. Ефективність виробництва: суть, види і показники. Поняття ефективності виробництва. Показники, резерви і чинники підвищення ефективності виробництва.

Тема 8. Зовнішнє середовище функціонування суб'єкта господарської діяльності

8.1. Середовище функціонування підприємства, його структура. Внутрішнє середовище підприємства.

8.2. Макросередовище господарювання підприємств. Економічний компонент. Політико-правовий компонент. Соціальний компонент. Технологічний. Природний компонент макросередовища.

8.3. Мікросередовище підприємства, його елементи. Аналіз поведінки споживача. Постачальники. Конкуренти. Посередники. Ринок робочої сили.

8.4. Аналіз зовнішнього середовища підприємства. Аналізу галузі та конкуренції в ній. SWOT – аналіз. Сканування зовнішнього середовища. Моніторинг зовнішнього середовища.

Тема 9. Функціонування господарського механізму

9.1. Система управління економікою. Взаємодія бізнесу і держави. Роль держави в економіці та основні функції держави. Взаємодія ринкової економіки з державою. Податки, витрати та позики держави. Основні функції держави як суб'єкта макроекономічного регулювання. Держава в економічному кругообігу в умовах змішаної економіки. Вплив держави на економічний кругообіг. Роль інформаційного середовища. Концепції державного регулювання. Сутність, цілі, важелі (інструментарій) та основні напрями регулювання економіки.

9.2. Монетарна політика держави. Фінансова система. Банківська система та грошова пропозиція. Зміст, структура та функції фінансів. Роль фінансів у господарському механізмі.

Державний бюджет, бюджетний дефіцит, державний борг. Грошова пропозиція та грошові агрегати. Процентна ставка: сутність, основні види та чинники, що впливають на її рівень. Мотиваційна роль реальної процентної ставки для встановлення рівноваги на грошовому ринку. Графік грошової пропозиції. Модель грошового ринку. Порушення та відновлення рівноваги на грошовому ринку. Основні функції комерційних банків. Банківські резерви. Банківський механізм розширення грошової пропозиції на основі депозитного мультиплікатора. Грошова пропозиція з урахуванням депозитних та готівкових грошей. Грошова база, грошовий мультиплікатор і грошова пропозиція. Грошово-кредитна система. Причини нестабільності грошової системи і умови забезпечення стабільності грошової одиниці.

9.3. Сутність фіскальної політики держави. Функції податків. Фіскальні методи регулювання виробництва. Дискреційна фіскальна політика. Мультиплікативний вплив державних закупівель і чистих податків на реальний ВВП. Мультиплікатор збалансованого бюджету. Автоматична фіскальна політика. Стабілізаційний вплив на економіку автоматичної фіскальної політики в умовах падіння та зростання виробництва. Ефект гальмування автоматичної фіскальної політики та необхідність її доповнення дискреційною політикою. Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Наслідки фіскальної політики на основі моделі "AD-AS". Вплив зниження податків на ВВП. Наслідки стимулювання податкової політики для державного бюджету. Крива Лаффера. Фіскальна політика та державний бюджет.

9.4. Заходи удосконалення механізму господарювання в Україні. Концепція сталого розвитку та її втілення в Україні. Інвайронментальна економіка. Раціональне природокористування. Нова ідеологія природокористування. Стратегії екологічного відродження країни та її регіонів.

Тема 10. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства

10.1. Інвестиції: поняття, види і роль у відтворенні виробничого потенціалу підприємства. Виробничі інвестиції, їх склад і структура. Планування виробничих інвестицій. Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій. Фінансові інвестиції. Види цінних паперів, їх характеристика. Чинники впливу на ефективність інвестицій.

10.2. Інноваційні процеси: поняття, види і характеристика. Основи методики визначення економічної ефективності технічних нововведень. Оцінка сукупного економічного ефекту від технічних нововведень. Розрахунок комерційного ефекту у виробників технічних новинок. Організаційний прогрес: суть, об'єкти, напрямки і тенденції.

Тема 11. Особливості ведення бізнесу в сферах підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

11.1. Підприємництво як вид господарювання. Підприємництво і підприємець: сутність та особливості. Види підприємницької діяльності. Підприємницьке середовище. Бізнес-комунікації в підприємстві Корпоративна соціальна відповідальність Соціально-трудова відносина у підприємстві. Соціальні гарантії у сфері праці

11.2. Організаційно-правові форми підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Мале інноваційне підприємництво. Функції торгового підприємництва. Франчайзинг. Біржова

діяльність суб'єктів господарювання. Стратегії в підприємстві. Сучасні моделі підприємницької діяльності. Інтернет-трейдинг.

11.3. Європейська торговельна політика. Сутність та поняття торговельної політики. Економічні інструменти регулювання торговельної політики. Економічна та торговельна політики співпраці України з ЄС.

Перелік практичних, семінарських занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни доцільно використовувати: пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу; евристичний метод; дослідницький метод.

Для активізації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів застосовуються: проблемні лекції (т.8), дискусії (т.1-4, 6-7), бесіди (т. 2-11), презентації (т.1-11), моделювання професійних ситуацій (т.7), кейс-стаді (т.4), дебати (т. 2-3, 5-6, 8-11), мозкові штурми (т. 8-11).

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, занять і самостійних завдань та оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту здавати іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Підсумкова оцінка з дисципліни обчислюється з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю, який передбачає накопичувальна система (максимальна кількість – 60 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 35 балів). Результат семестрового іспиту оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів). Результат проставляється у відповідній графі екзаменаційної «Відомості обліку успішності». Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Поточний контроль за цією дисципліною проводиться у таких формах та за максимальною кількістю балів:

виконання практичних завдань – 20 балів;

поточна контрольна робота – 10 балів;

виконання творчих завдань – 16 балів.

Модульний контроль з цієї дисципліни проводиться у формі колоквиуму. Максимальна кількість балів, яку студенти можуть отримати, складає 14 балів.

Загальний бал складається з накопичених балів за всі завдання, які округлюється до цілого числа за математичними правилами.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни»

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Економічні засади функціонування підприємства				
Тема 1. Предмет і метод дисципліни «Економіка суб'єктів підприємницької діяльності»	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Визначення економіки. 2. Методи економіки суб'єктів підприємницької діяльності. 3. Економічні потреби та інтереси.	Активна робота на лекції	-
	Практичне заняття	Опанування проблеми обмеженості ресурсів та безмежності потреб. Дискусія «Проблема вибору та мета економічної діяльності»	Активна участь в обговоренні питань теми.	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Діалектика взаємозв'язку інтересів і потреб.	Презентація домашнього завдання	
Тема 2. Підприємство в сучасній економічній системі.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Підприємство і підприємництво. 2. Виробнича функція: сутність, параметри, види. 3. Ізокванта та ізокоста: суть, графічне та алгебраїчне зображення. 4. Ефект масштабу та його вплив на визначення оптимального розміру підприємства	Активна робота на лекції	-
	Лабораторне заняття	Бесіда «Технології, інформація, наука», «Ефективність виробництва», «Валовий дохід та прибуток». Дебати «Підприємницький дохід». Дискусія «Підприємство і підприємництво».	Виконання практичних завдань	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Проблеми зростання економіки України та їх відображення на веденні бізнесу	Презентація домашнього завдання	
Тема 3.	<i>Аудиторна робота</i>			

Витрати у бізнесі	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат. 2. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. 3. Витрати виробництва у довгостроковому періоді	Активна робота на лекції.	-
	Практичне заняття	Бесіда «Основні суб'єкти ринкової економіки». Дебати «Шляхи зниження собівартості продукції». Дискусії «Короткостроковий період та зниження витрат»	Виконання практичних завдань	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Розрахунок собівартості продукції. Рішення задач.	Презентація домашнього завдання	
Тема 4. Персонал підприємства, його продуктивність	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Персонал підприємства, його склад. 2. Продуктивність праці, показники і методи її вимірювання. 3. Мотивація як процес симулювання працівників, її моделі і методи	Активна робота на лекції	-
	Лабораторне заняття	Дискусія «Конкуренція на ринку праці». Дебати «Конкурентні переваги найманих працівників». Бесіда «Особливості ринку праці України» Кейс-стаді «Моделювання мотиваційної поведінки».	Активна участь в обговоренні питань теми..	
			Поточна контрольна робота.	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Особливості організації політики мотивації персоналу в умовах недосконалої конкуренції: монополістична конкуренція, монополія, олігополія.	Презентація домашнього завдання	
Тема 5. Капітал підприємства	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Сутність та види капіталу підприємства. 2. Показники ефективності відтворення і використання основних фондів. 3. Оборотні кошти підприємства: поняття, класифікація і структура	Активна робота на лекції	-
	Практичне заняття	Бесіда «Визначення капіталу». Дебати «Сутність та поняття політики амортизації». Презентація «Показники ефективності використання фондів». Рішення задач	Активна участь в обговоренні питань теми.	
			Презентація творчого завдання.	6
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Система груп показників рівня життя населення та мінімальний набір соціальних індикаторів рекомендований Статистичною комісією ООН.	Презентація домашнього завдання	
Тема 6.	Аудиторна робота			

Ринкові структури ведення бізнес	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Поняття досконалої конкуренції. 2. Характерні риси ринку чистої монополії. 3. Олігополістичний ринок: його ознаки та особливості. 4. Ринок монополістичної конкуренції, його характеристики.	Активна робота на лекції.	-
	Лабораторне заняття	Дискусія «Моделі ринку». Бесіда «Олігополія». Дебати «Моделювання поведінки товаровиробників з метою максимізації прибутку».	Активна участь в обговоренні питань теми.	
			Колоквіум.	7
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Сутність та основні важелі конкурентної боротьби	Презентація домашнього завдання	
Інструменти управління розвитком підприємств				
Тема 7. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Дохід і прибуток підприємства, схеми їх формування та розподілу 2. Ефективність виробництва: суть, види і показники	Активна робота на лекції.	-
	Практичне заняття	Дискусії «Прибутковість діяльності підприємств». Бесіда «Ефективність виробництва». Моделювання професійних ситуацій: «Резерви підвищення ефективності виробництва».	Виконання практичних завдань.	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Презентація домашнього завдання	
Тема 8. Зовнішнє середовище функціонування суб'єкта господарської діяльності	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Середовище функціонування підприємства, його структура. 2. Макросередовище господарювання підприємств. 3. Мікросередовище підприємства, його елементи. 4. Аналіз зовнішнього середовища підприємства	Активна робота на лекції.	-
	Лабораторне заняття	Бесіда «Компоненти макросередовища». Дебати «Сутність поведінки споживача». Мозковий штурм «SWOT – аналіз».	Виконання практичних завдань	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Аналіз зовнішнього середовища підприємства	Презентація домашнього завдання	5
Тема 9.	Аудиторна робота			

Функціонування господарського механізму.	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Система управління економікою. Взаємодія бізнесу і держави 2. Монетарна політика держави. 3. Сутність фіскальної політики держави. 4. Заходи удосконалення механізму господарювання в Україні	Активна робота на лекції.	-
	Практичне заняття	Бесіда «Інв�айронментальна економіка». Дебати «Роль інформаційного середовища». Мозковий штурм «Еколого-економічна безпека».	Поточна контрольна робота	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Презентація домашнього завдання	
Тема 10. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Інвестиції: поняття, види і роль у відтворенні виробничого потенціалу підприємства. 2. Інноваційні процеси: поняття, види і характеристика	Активна робота на лекції.	-
	Лабораторне заняття	Бесіда «Компоненти макросередовища». Дебати «Сутність поведінки споживача». Мозковий штурм «SWOT – аналіз».	Активна участь в обговоренні питань теми	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Презентація творчого завдання	5
Тема 11. Особливості ведення бізнесу в сферах підприємства, торгівлі та біржової діяльності	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Підприємництво як вид господарювання. 2. Організаційно-правові форми підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. 3. Європейська торговельна політика	Активна робота на лекції.	-
	Лабораторне заняття	Мозковий штурм «Корпоративна соціальна відповідальність»	Активна участь в обговоренні питань теми	
	Практичне заняття	Бесіда «Інтернет-трейдинг». Дебати «Стратегії в підприємстві»		
			Колоквіум	7
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Презентація домашнього завдання	

	Разом	60
	Іспит	40
	Разом по курсу	100

Рекомендована література

Основна

1. Політична економія [Електронний ресурс] : навч. посіб. / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, І. Ф. Лісна [та ін.] ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (3,09 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. - 279 с. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22562>
2. The Fundamentals of Economics [Electronic resource] : textbook for self-study / L. Ukrainka, M. Mashchenko, I. Lisna [et al.] ; under the edit. M. Mashchenko; Simon Kuznets Kharkiv national university of economics. - E-text data (910 КБ). - Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2021. - 163 p. : il. - The title screen. - Referenc.: p. 162-163.
3. Макро- та мікроекономіка [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / М. А. Мащенко, М. С. Бріль, О. М. Кліменко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доцента М. А. Мащенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 214 с.

Додаткова

4. Теоретико-методологічні засади формування національної економічної системи в умовах інтеграції у світове господарство [Електронний ресурс] : монографія / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, М. А. Мащенко та ін. ; за заг. ред. канд. екон. наук, доцента М. С. Бріль. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 208 с.
5. Macroeconomics [Electronic resource] : textbook / M. Bril, O. Klimenko, I. Lisna [et al.] ; Simon Kuznets Kharkiv national university of economics. - E-text data (2,95 МБ). - Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2020. - 236 p. : il. - The title screen. - Bibliogr.: p. 235-236.

Інформаційні ресурси

6. Сторінка курсу на платформі Moodle (персональна навчальна система). Розміщено: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7671>
7. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Міністерство доходів і зборів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://minrd.gov.ua/>.
9. Міністерство фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua/>.
10. Національний банк України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua>
11. Статистика України : науковий журнал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.ukrstat.gov.ua.